

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ, ГЕОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №4 (Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«7-11» мамырға 2022 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «6» мамыр күні 21 сағаттан «11» мамыр күні 21 сағ. дейін 2022 ж.)

құрастырылған уақыты: 06.05.2022 ж.

Мекен жайы : Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	А.Тойшыманова	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	А. Молдағалиева	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Р. Яфязова	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

2022 жылғы «7» мамырға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Кей уақыттарда жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Шығыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 7-12 градус жылы болады. 3000 м: ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 2-7 градус жылы болады.
Күңгей Алатау	Кей уақыттарда жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Шығыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 10-15 градус жылы болады.
Теріскей Алатау	Кей уақыттарда жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Шығыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 11-16 градус жылы болады.
Жетісу Алатау	Кей уақыттарда жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Шығыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 15-20 градус жылы болады. 3000 м: ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 13-18 градус жылы болады.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-шығыс желіне ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр (түнде және күндіз 1,0-3,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-шығыс желіне ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 15-20 градус жылы болады.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 17-22 градус жылы болады.
Маңғыстау таулары	Жаңбыр (5,0-10,0 мм), найзағай, бұршақ. Жел солтүстік-шығыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде және күндіз 12-17 градус жылы болады.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік-шығыстан соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, кей жерлерде 10, күндіз 12-17, кей жерлерде 7 градус жылы болады.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Жел батыстан соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 7, күндіз 22-27, кей жерлерде 17 градус жылы болады.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік-шығыстан соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 2, күндіз 15-20, кей жерлерде 23 градус жылы болады.

2022 жылғы "8-11" мамырға арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

ШҚО: түнде 08 мамырда түнде күшті жауын-шашын (жаңбыр, қар 15-20 мм), күндіз жауын-шашын (0,0-5,0мм) күтіледі, 9,10,11 мамыр жауын-шашынсыз. 8 мамырда түнде температура 0-5 жылы, кей жерлерде 3 суық, күндіз 13-18, кей жерлерде 10 жылы.

Маңғыстау: 08 мамырда күшті жаңбыр (15-17 мм), 09 мамырда жаңбыр (1,0-14,0 мм) күтіледі, 10 және 11 мамырда жауын-шашынсыз.

Алматы, Жамбыл, Түркістан: тәулік бойы 08-09, түнде 10 мамырда жаңбыр күтіледі (0,5-10 мм), күндіз 10 мамырда және 11 мамырда күшті жаңбыр (15-20 мм) күтіледі.

2022 жылғы 6 мамырдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Жекелеген өзендерде: Үлкен Алматы өзенінде – Үлкен Алматы көлінен 1,1 км жоғары бекетінде су деңгейінің 4 см-ге көтерілуі бақыланды. Үлкен Алматы көлінің (көлдің солтүстік жағалауында) су деңгейінің 10 см-ге көтерілуі бақыланды. температуралық фон 1-2°C-қа жоғарылады.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер 2022 ж. "6" мамырға

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 05.05.	Мин. 06.05.	08 ч 06.05.	Күн. 05.05	Түн. 06.05	Орт. 05.05.	08 с 06.05.	Орт. 05.05.	Макс. 05.05.	08 ч 06.05.		
1	К. Алматы	М Мынжилки	3017	2.9	-0.3		5.4								*
2	К. Алматы	ГБ Мынжилки**	3017												*
3	К. Алматы	ГБ А. Туюксу	2466			3.0			603	603				0	*
4	К. Алматы	М Шымбулак	2200	8.3	5.2		6.9								*
5	К. Алматы	ГБ Сарысай	1928			8.0			252	250	0.57	0.57	0.48	-2	*
6	К. Алматы	ГБ Медеу	1700			8	3		107	99				-8	*
7	Батарейка	ГБ Просвещенец	1569			9.0			57	55				-2	*
8	К. Алматы	ГБ Алматы қ.	1179			10.0			191	188	1.9	1.53	1.53	-6	*
9	Бутак	ГБ Бутак	1475			12.0			251	250				-1	*
10	У. Алматы	ГБ 1,1 км к. жоғары	2654			1.0			302	302	2.24	3.61	2.16	+4	*
11	У. Алматы	ГБ Проходной ө. с. жоғары	1471			8.0			268	268				0	*
12	Кумбель	ГБ Устье	2150			4.0		7.0	69	69				0	*
13	Проходная	ГБ Устье	1422			8.0			273	271	1.16	1.16	1.03	-2	*
14	Терисбутак	ГБ Устье	1362			8.0		2.0	205	204	0.73	0.72	0.72	-1	*
15	Каскелен	ГБ Каскелен	1133			14.0		3.0	278	276	4.98	5.32	4.64	0	*
16	Турген	ГБ Таугурген	1054			12.0		7.0	121	111	15.7	17.18	10.02	-8	*
17	Есик	ГБ қ. Есик*	1279			13.0		6.0	159	158				-2	*
18	Талгар	Талгар	1199			11.0		3.0	305	301				-5	*
19	Улкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауында	2500	6.2	2.9			7.0	88	95				+10	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

** - өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

«7» мамыр 2022 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Қар жамылғысының еруі биік таулы аймақта жалғасуда. Орташа таулы аймағындағы топырақтың алдын-ала ылғалдануы жаңбыр генезисінің селін қалыптастыру үшін қолайлы. 7 мамырда жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Селдің пайда болу мүмкіндігі аз. 8-9 мамырда және 10 мамырда түнде жаңбыр жауады, 10 мамырда күндіз және 11 мамырда қатты жаңбыр жауады. Сел түзуші факторлардың сипаттамаларын талдау барысында сел түзілу мүмкіндігі жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығымен анықталатынын көрсетеді. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін жауын-шашын мөлшері критикалық мөлшерден асса, дауылды ескерту беріледі.
	Күңгей Алатауы	
	Теріскей Алатау	
	Жетісу Алатауы	
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Қар жамылғысының еруі биік таулы аймақта жалғасуда. 7 мамырда жауын-шашынсыз. Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисінің селін қалыптастыруға ықпал етпейді. 8-9 мамырда және 10 мамырда түнде жаңбыр жауады, 10 мамырда күндіз және 11 мамырда қатты жаңбыр жауады. Селдің пайда болу мүмкіндігі жоққа шығарылмайды және жауын-шашынның қарқындылығы мен дақтарына байланысты болады.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	7 мамырда жауын-шашынсыз. Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисінің селін қалыптастыруға ықпал етпейді. 8-9 мамырда және 10 мамырда түнде жаңбыр жауады, 10 мамырда күндіз және 11 мамырда қатты жаңбыр жауады. Селдің пайда болу мүмкіндігі
	Өгем жотасы	

		жоққа шығарылмайды және жауын-шашынның қарқындылығы мен дақтарына байланысты.
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	7 мамырда жауын-шашын (5-10 мм) найзағай, бұршақ. 8 мамырда қатты жауын-шашын (15-17мм), 9 мамырда жауын-шашын жауады (1,0-14,0мм) Селдің пайда болу мүмкіндігі жоққа шығарылмайды және жауын-шашынның қарқындылығы мен дақтарына байланысты болады.10 және 11 мамырда жауын-шашын күтілмейді. Жаңбыр генезисінің сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Тарбағатай	8 мамырда түнде қатты жауын-шашындар (жаңбыр, қар 15-20 мм), күндіз жаңбыр (0-5,0 мм) күтіледі, 9, 10 және 11 мамырда жауын-шашынсыз. Түнгі ауа температурасының төмендігі түнде қатып қалған топырақтың еру қарқынын төмендетеді, осылайша жаңбыр генезисінің балшық тас сел пайда болу ықтималдығын азайтады.
	Сауыр	Қар жамылғысының еруі шамалы. 8 мамырда түнде күшті жауын-шашын (жаңбыр, 15-20 мм қар), күндіз жаңбыр (0-5,0 мм), 9, 10 және 11 мамырда жауын-шашынсыз болады. Ауаның төмен түнгі температурасы түнде қатқан қардың, мұздың, және топырақтың еру қарқынын төмендетеді, осылайша жаңбыр генезисінің балшық тас сел пайда болу ықтималдығын азайтады.
	Қазақстандық Алтай	

* Сел болжамы үшін қажетті ақпараттың шынайылығының артуына қарай кеңес берулер сел қауіптілігінің деңгейі туралы мәліметтерді қамтитын болжамдармен алмастырылады (Мысалы Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда өзін-өзі ұстау ережесін сақтау (6 Қосымша)

Сел қауіптілігінің деңгейлері

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері	Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таудан шыға берісте сел массасының шөгуі	Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілері үшін үлкен қауіп	Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру
	Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, жауын-шашын қарқындылығының олардың ұзақтығы салыстырмалы түрде төмен болған кездегі жоғары мәндері	Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы жоғары және онда сел массасының шөгуі	Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіп	Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру
	Ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы салыстырмалы түрде төмен	Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы	Сел пайда болу аймағындағы адамдар үшін қауіп	Сел қаупі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	

Сел қауіптілігінің белгілері және сел қауіптілігі бар аймақта өзін-өзі ұстау ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қаупінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қаупі бар аймақта өзін-өзі ұстау ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.